

Podstawowe postulaty Stołej Konferencji Ekonomii Społecznej dotyczące miejsca ekonomii społecznej w programach operacyjnych na lata 2007-2013

Członkowie SKES

Bank Inicjatyw Społeczno-
Ekonomicznych

Fundacja dla Polski

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństwa
Obywatelskiego

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Krajowy Związek Banków
Spółdzielczych

Stowarzyszenie na rzecz
Forum Inicjatyw
Pozarządowych

Krajowa Spółdzielcza Kasa
Oszczędnościowo-
Kredytowa

Towarzystwo Ubezpieczeń
Wzajemnych TUW

Związek Lustracyjny
Spółdzielni Pracy

PA CO BANK

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństw
Obywatelskiego

Fundacja BARKA

Towarzystwo Inwestycji
Społeczno-Ekonomicznych

Instytut Odpowiedzialnego
Biznesu

Polsko-Amerykański
Fundusz Pożyczkowy
Inicjatyw Obywatelskich

Sekretariat SKES

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

00-630 Warszawa, ul.
Polna 24, lok. 7

T +48 22 875 07 68-69

F +48 22 825 70 76

e-mail: fise@fise.org.pl

Stoła Konferencja Ekonomii Społecznej postuluje, by w programach operacyjnych swoje odzwierciedlenie znalazło postrzeganie podmiotów ekonomii społecznej w gospodarce i społeczeństwie w ciągu najbliższych lat jako jednych z potencjalnych beneficjentów Funduszy Strukturalnych (uprawnionych wnioskodawców), a samej ekonomii społecznej jako instrumentu prowadzenia polityki gospodarczej w Polsce.

Podmioty ekonomii społecznej wydają się być idealnym sposobem, na wykorzystanie szans mogących wynikać z synergii środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Tam, gdzie inwestycje oraz stymulacja zatrudnienia mogą iść w parze, nie powinno zabraknąć podmiotów ekonomii społecznej – nie tylko w roli instytucji ułatwiających zatrudnienie grup, które w innym przypadku miałyby duże trudności z odnalezieniem się na rynku pracy.

Z tego punktu widzenia zdaniem Stołej Konferencji Ekonomii Społecznej kluczowe znaczenie mają następujące postulaty:

1. We wszystkich przewidzianych w programach operacyjnych działaniach, w których jest to możliwe, powinno się wprowadzić **otwartą listę beneficjentów**. Zapobiegnie to wykluczeniu jako potencjalnych projektodawców nie tylko organizacji pozarządowych, ale także nowych podmiotów, chociażby spółdzielni socjalnych czy partnerstw publiczno-społecznych, które jak mamy nadzieję niebawem umocowane zostaną w polskim systemie prawnym. Uważamy np. za groźne używanie na listach beneficjentów niektórych regionalnych programów operacyjnych i PO Innowacyjna Gospodarka sformułowania „organizacje pozarządowe nie działające dla zysku” – sugerować ono może, że uprawnione do aplikowania będą tylko te spośród organizacji pozarządowych, które nie prowadzą działalności gospodarczej. Byłoby to zasadniczo sprzeczne z duchem i literą prawa oraz koncepcją przedsiębiorczości społecznej, które ze swej istoty zakłada, że dopuszczalne, a nawet wskazane, jest realizowanie celów społecznych poprzez działalność ekonomiczną. W naszym przekonaniu nie chodzi o to, czy pojawia się zysk, ale o to, na jaki cel jest on przekazywany. Tak więc w naszym przekonaniu listy beneficjentów powinny być co do zasady formułowane w sposób otwarty zgodnie z zasadą „wszystkie legalnie działające podmioty”. Rozumiemy, że ze względów ustrojowo-prawnych uzasadnione mogą być pewne wyłączenia, ale powinny mieć one, naszym zdaniem, charakter dobrze uzasadnionego wyjątku. Jeśli miałyby się jednak utrzymać zasada wymieniania dopuszczalnych podmiotów, z całą pewnością powinny na niej się znaleźć podmioty szeroko rozumianej ekonomii społecznej, a zatem zarówno organizacje pozarządowe, jak i spółdzielnie.
2. Opisany wyżej postulat sprowadza się do tego, że „walczymy” o dopuszczenie ekonomii społecznej i jej podmiotów do dostępu do współuczestnictwa (swoiście rozumianego równouprawnienia) w działaniach na rzecz rozwoju. Uważamy jednak, że **uzasadnione byłoby uznanie rozwoju ekonomii społecznej jako celu samoistnego i uczynienie z niego jednego z priorytetów działań**. W obecnej wersji dokumentów (w projekcie PO Kapitał Ludzki) mowa jest tylko raz o ekonomii społecznej (Priorytet VI wdrażany regionalnie), a i tam mówi się nie tyle o wsparciu

SKES

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

Członkowie SKES

Bank Inicjatyw Społeczno-
Ekonomicznych

Fundacja dla Polski

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństwa
Obywatelskiego

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Krajowy Związek Banków
Spółdzielczych

Stowarzyszenie na rzecz
Forum Inicjatyw
Pozarządowych

Krajowa Spółdzielcza Kasa
Oszczędnościowo-
Kredytowa

Towarzystwo Ubezpieczeń
Wzajemnych TUW

Związek Lustracyjny
Spółdzielni Pracy

PA CO BANK

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństw
Obywatelskiego

Fundacja BARKA

Towarzystwo Inwestycji
Społeczno-Ekonomicznych

Instytut Odpowiedzialnego
Biznesu

Polsko-Amerykański
Fundusz Pożyczkowy
Inicjatyw Obywatelskich

Sekretariat SKES

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

00-630 Warszawa, ul.
Polna 24, lok. 7

T +48 22 875 07 68-69

F +48 22 825 70 76

e-mail: fise@fise.org.pl

ekonomii społecznej, co o wsparciu dla zatrudnienia w jej ramach. Bez wsparcia rozwoju instytucjonalnego tego rodzaju inicjatyw może to okazać się trudne.

3. Odnośnie projektu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zwracamy uwagę na potrzebę zagwarantowania form **wsparcia przedsiębiorczej strony ekonomii społecznej**. W obecnej wersji projektu przewidziane jest wsparcie finansowe i kompetencyjne dla osób pragnących otworzyć działalność gospodarczą oraz dla spółdzielni socjalnych. Rodzi się jednak pytanie o przyszłość i trwałość takich inicjatyw. W Priorytecie II skierowanym na wspieranie instytucji szkolących i doradczych, nie przewidziano *explicité* działań poszerzających ofertę skierowaną do sektora ekonomii społecznej, a dla jego rozwoju konieczne jest chociażby wsparcie doradcze w zakresie bardzo specyficznego zarządzania zasobami ludzkimi, zarządzania projektem, marketingu i strategii rozwojowych przedsięwzięć. Takie wsparcie będą mogły w ramach Priorytetu VII otrzymywać małe i średnie przedsiębiorstwa. Chcielibyśmy, aby w sposób nie pozostawiających wątpliwości w programie zapisane było ustalenie, że przedsiębiorczość społeczna mieści się w pojęciu przedsiębiorczości.
4. Postulujemy też, by innowacyjność w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka nie była ograniczona jedynie do promowania rozwiązań zaawansowanej technologii w gospodarce oraz wspierania tylko i wyłącznie przedsiębiorstw. Warto przypomnieć, że pojęcie innowacyjności obejmuje wymiar procesowy oraz produktowy. **Przedsiębiorczość społeczna** – jako taka – **jest właśnie innowacyjna procesowo**. Proponuje nowy i – ze społecznego punktu widzenia – bardziej efektywny sposób organizacji procesu integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej. Proponuje innowacyjne wykorzystanie zasobów – wcześniej nieproduktywnych lub mniej produktywnych. Mobilizuje zasoby nie dostrzegane przez sektor czysto komercyjny. Istotą jest, by ryzyko nie oznaczało tylko Venture Capital, by inkubatory przedsiębiorczości obejmowały również przedsiębiorczość społeczną (niezależnie od formy prawnej jej realizacji) oraz by rozwijać instrumenty zarządzania ryzykiem w każdej sferze funkcjonowania społeczeństwa. Wspieranie inicjatyw typu start-up jest niewątpliwie potrzebne, ale również – a może przede wszystkim – w skali lokalnej. Rozwój instrumentów pozwalających wspierać przedsiębiorczość jako pewien zespół cech jest niezbędne również poza sektorem czysto komercyjnym. Pragniemy też zwrócić uwagę, że w obecnej wersji projektu nie dostrzega się w ogóle roli organizacji pozarządowych w prowadzeniu funduszy pożyczkowych i doręczeniowych. Rozwój tego rodzaju trwałej infrastruktury finansowej jest niezbędnym warunkiem dla stabilnego rozwoju ekonomii społecznej.
5. Regionalne Programy Operacyjne nie powinny ograniczać **wsparcia dla przedsiębiorców** tylko do MŚP (spółdzielnie nie są obecnie wymieniane wśród uprawnionych wnioskodawców). Postulujemy, by przedsiębiorstwa społeczne mogły być także objęte wsparciem na równi z innymi, zgodnie z zasadą niedyskryminacji. Poza funduszami pożyczkowymi i gwarancyjnymi, należy również przewidzieć działalność inkubatorów przedsiębiorczości społecznej oraz sieci doradczej dla podmiotów rozpoczynających i rozwijających ten rodzaj działalności. Niezbędna jest bliskość i dostępność tego typu usług, co powinno przekładać się na ich regionalny i lokalny charakter. Z tego punktu widzenia konieczne jest ustalenie i zapasanie tego w odpowiednich dokumentach, że pojęcie przedsiębiorczości obejmuje także przedsiębiorczość społeczną. Ważne też jest, aby szczególnie w przypadku przedsięwzięć takich jak spółdzielnie socjalne możliwe było udzielanie wsparcie nie tylko w postaci informacji i podstawowego doradztwa, ale także poprzez tzw. *coaching*.
6. Proponujemy by w Programach Operacyjnych Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Rozwój Polski Wschodniej oraz w Programie Rozwój Obszarów

SKES

Stała Konferencja
Ekonomii Społecznej

Członkowie SKES

Bank Inicjatyw Społeczno-
Ekonomicznych

Fundacja dla Polski

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństwa
Obywatelskiego

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Krajowy Związek Banków
Spółdzielczych

Stowarzyszenie na rzecz
Forum Inicjatyw
Pozarządowych

Krajowa Spółdzielcza Kasa
Oszczędnościowo-
Kredytowa

Towarzystwo Ubezpieczeń
Wzajemnych TUW

Związek Lustracyjny
Spółdzielni Pracy

PA CO BANK

Instytut Rozwoju Służb
Społecznych

Fundacja Rozwoju
Społeczeństw
Obywatelskiego

Fundacja BARKA

Towarzystwo Inwestycji
Społeczno-Ekonomicznych

Instytut Odpowiedzialnego
Biznesu

Polsko-Amerykański
Fundusz Pożyczkowy
Inicjatyw Obywatelskich

Sekretariat SKES

Fundacja Inicjatyw
Społeczno-Ekonomicznych

00-630 Warszawa, ul.
Polna 24, lok. 7

T +48 22 875 07 68-69

F +48 22 825 70 76

e-mail: fise@fise.org.pl

Wiejskich **nadawać priorytet projektom inwestycyjnym uwzględniającym montaż w ramach EFS**, jako mechanizm popularyzowania i zachęty dla stosowania tego typu instrumentów. Chodzi o wspieranie nie tylko budowy dróg, ale również wysiłków zmierzających do podnoszenia kompetencji osób, które przy tej budowie pracują lub integracji z rynkiem pracy osób, które mogłyby przy niej pracować. Nawet, jeśli takie podejście mogłoby stanowić dodatkowy czynnik ryzyka przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych, niekoniecznie należy je *a priori* całkowicie eliminować – należy wykorzystać społeczny aspekt przedsiębiorczości, by właściwie nim zarządzać. Nie chodzi również o sztuczne poprawianie rentowności przedsięwzięć inwestycyjnych dzięki EFS.

7. Ekonomia społeczna to nie tylko działania prozatrudniniowe. Przedsiębiorczość społeczna to także **kształtowanie postaw przedsiębiorczych** (społecznych przedsiębiorców, którzy niekoniecznie operują w obszarze działań komercyjnych). Chodzi zatem o przedsiębiorczość w szerszym rozumieniu, a zatem skłonność do podejmowania ryzyka i przyjmowania odpowiedzialności za los swój i los wspólnoty. Takiego właśnie kapitału ludzkiego obecnie w Polsce szczególnie brakuje! Wymaga to uruchomienia programów wsparcia dla formowania się postaw w zakresie przedsiębiorczości oraz przywództwa i wsparcia dla ich indywidualnych przedsięwzięć (programy tego rodzaju funkcjonują od wielu lat np. w Niemczech i w Anglii). Tego rodzaju zapisy naszym zdaniem powinny się znaleźć w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki.
8. Ekonomia społeczna może być także szansą na rozwój społeczności lokalnych. Stanowi bowiem ona oparty o wspólnotę terytorium „paradygmat rozwoju”. Wymaga on partnerstwa lokalnych instytucji (pochodzących z różnych sektorów) wspólnego tworzenia planów lokalnego rozwoju, a następnie wspólnej ich realizacji. Owo terytorialne osadzone partnerstwo powinno być, w naszym przekonaniu podstawowym mechanizmem budowania rozwoju „od dołu”. W obecnych planach nie ma na takie podejście zbyt wiele miejsca (regionalizacja nie oznacza bynajmniej wypełnienia tego postulatu). Zdecydowanie nalegamy, aby raz jeszcze rozważyć możliwości użycia opisanego tu mechanizmu na szeroka skalę w programach operacyjnych na lata 2007-2013. **Powstające na poziomie lokalnym partnerstwa powinny być uprawnionym do uzyskiwania pomocy beneficjentem, a także powinny mieć możliwość realizowania własnych programów mini-grantowych wspierających różnorodne mikro-inicjatywy** (względnie niewielkimi kwotami) **na poziomie lokalnym**. W przeciwnym razie większość z nich nigdy nie skorzysta z dobrodziejstw wsparcia ze strony funduszy UE. Wzmacnianie tego rodzaju wspólnotowego podejścia do kwestii rozwoju ma fundamentalne znaczenie. W naszym przekonaniu powinno się ono zostać opisane jako jeden z priorytetów np. w PO Kapitał Ludzki. Sądzymy także, że to rozwiązanie mogłoby zostać wykorzystane także w regionalnych programach operacyjnych, zwłaszcza w tych priorytetach, które dotyczą rozwoju lokalnego. Jako spełnienie naszego postulatu w wersji minimalnej uznalibyśmy stworzenie programu wsparcia (doradztwo, pomoc w budowaniu partnerstw, strategii i korzystaniu z dostępnych programów) dla tych wspólnot, które same nie mają na to dość zasobów organizacyjnych i instytucjonalnych i tym samym nie potrafią samodzielnie korzystać z szans na rozwój. Program taki mógłby być wzorowany w pewnym stopniu na Programie Inicjatyw Lokalnych funkcjonującym w Polsce na początku lat 90-ych.

Członkowie SKES

Załącznikiem do postulatów SKES jest opinia niezależnej ekspertki dr Joanny Tyrowicz, przygotowana na podstawie opinii członków SKES.